

Ochrona informacji niejawnych

Czym są informacje niejawne?

Informacje niejawne to informacje, do których dostęp wymaga spełnienia określonych warunków. W ustawie z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych zrezygnowano z podziału na tajemnicę państwową i tajemnicę służbową, pozostawiając jednocześnie dotychczasowe oznaczanie klauzul tajności, czyli od najbardziej chronionej „ściśle tajne”, tajne”, „poufne” i „zastrzeżone”.

Organizacja ochrony informacji niejawnych oparta jest na kilku podstawowych zasadach, do których przestrzegania są zobowiązani adresaci ustawy. Najważniejsze zgrupowano w art. 8 ustawy stanowiącym, że informacje niejawne, którym nadano określoną klauzulę tajności, mogą być udostępnione wyłącznie osobie uprawnionej, zgodnie z przepisami ustawy dotyczącymi dostępu do określonej klauzuli tajności:

- *muszą być przetwarzane w warunkach uniemożliwiających ich nieuprawnione ujawnienie, zgodnie z przepisami określającymi wymagania dotyczące kancelarii tajnych, bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych, obiegu materiałów i środków bezpieczeństwa fizycznego, odpowiednich do nadanej klauzuli tajności;*
- *muszą być chronione, odpowiednio do nadanej klauzuli tajności, z zastosowaniem środków bezpieczeństwa określonych w ustawie i przepisach wykonawczych wydanych na jej podstawie.¹*

Jakie wyróżniamy klauzule tajności?

Informacjom niejawnym nadaje się klauzulę:

- **ściśle tajne**, jeśli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje wyjątkowo poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że: zagrozi niepodległości, suwerenności lub integralności terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej;
- **tajne**, jeśli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że: uniemożliwi realizację zadań związanych z ochroną suwerenności, lub porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;
- **poufne**, jeśli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że: utrudni prowadzenie bieżącej polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej;

¹ <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/nadzor-nad-systemem-oc/organizacja-ochrony-in/145,ORGANIZACJA-OCHRONY-INFORMACJI-NIEJAWNYCH.html>

- **zastrzeżone**, jeśli nie nadano im wyższej klauzuli tajności, a ich nieuprawnione ujawnienie może mieć szkodliwy wpływ na wykonywanie przez organy władzy publicznej lub inne jednostki organizacyjne zadań w zakresie obrony narodowej Rzeczypospolitej Polskiej.²

Podstawowe zasady skutecznej ochrony informacji niejawnych:

- **Zasada udostępniania informacji niejawnych wyłącznie osobom gwarantującym ich ochronę przed nieuprawnionym ujawnieniem.** Warunkiem wykonywania obowiązków związanych z dostępem do informacji niejawnych jest uzyskanie odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa lub upoważnienia oraz odbycie przeszkolenia.
- **Zasada ograniczonego dostępu.** Informacje niejawne mogą być udostępnione wyłącznie osobie dającej rękojmię zachowania tajemnicy i tylko w zakresie niezbędnym do wykonywania przez nią pracy na zajmowanym stanowisku (tzw. zasada "need-to-know").
- **Zasada podporządkowania środków ochrony klauzuli informacji.** Środki ochrony fizycznej i zasady bezpieczeństwa obiegu dokumentów muszą być adekwatne do klauzuli tajności informacji.
- **Zasada kontroli wytwórcy nad sposobem ochrony informacji.** Klauzulę tajności przyznaje osoba, która jest upoważniona do podpisania dokumentu lub oznaczenia innego niż dokument materiału. Bez zgody tej osoby lub jej przełożonego nie można zmienić lub znieść klauzuli.

Zakaz zaniżania lub zawyżania klauzuli tajności.³

Jakie zasady określa ustawa?

- klasyfikowania informacji niejawnych;
- organizowania ochrony informacji niejawnych;
- przetwarzania informacji niejawnych;
- postępowania sprawdzającego prowadzonego w celu ustalenia, czy osoba nim objęta daje rękojmię zachowania tajemnicy, zwanego dalej „postępowaniem sprawdzającym” lub „kontrolnym postępowaniem sprawdzającym”;
- postępowania prowadzonego w celu ustalenia, czy przedsiębiorca nim objęty zapewnia warunki do ochrony informacji niejawnych, zwanego dalej „postępowaniem bezpieczeństwa przemysłowego”;
- organizacji kontroli stanu zabezpieczenia informacji niejawnych;
- ochrony informacji niejawnych w systemach teleinformatycznych;
- stosowania środków bezpieczeństwa fizycznego w odniesieniu do informacji niejawnych.

² Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych - Art. 5 (Dz.U. 2018 poz. 412, 650)

³ <https://ssl-administracja.sgh.waw.pl/pl/sspoioin/oin/Strony/default.aspx> [dostęp 26.06.2022]

Jakie są podmioty ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych?

Zgodnie z art. 1 ust. 2 podmiotami ustawy z mocy prawa są:

- Sejm i Senat;
- Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
- organy administracji rządowej;
- organy jednostek samorządu terytorialnego, a także inne podległe im jednostki organizacyjne lub przez nie nadzorowane, w tym wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast, radni;
- sądy i trybunały;
- organy kontroli państwowej i ochrony prawa;
- jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane;
- Narodowy Bank Polski;
- jednostki organizacyjne podległe organom władzy publicznej lub nadzorowane przez te organy;
- państwowe osoby prawne i inne państwowe jednostki organizacyjne.

Podmiotami ustawy o ochronie informacji niejawnych mogą być także:

- przedsiębiorcy zamierzający ubiegać się albo ubiegający się o zawarcie umów związanych z dostępem do informacji niejawnych lub wykonujący takie umowy albo wykonujący na podstawie przepisów prawa zadania związane z dostępem do informacji niejawnych.

Klauzule tajności – opis szczegółowy

Warto dodać, że w przypadku informacji niejawnych o klauzulach „ściśle tajne”, „tajne” i „poufne” muszą być spełnione łącznie dwie przesłanki:

- *nieuprawnione ujawnienie tych informacji musi zagrażać wymienionym enumeratywnie (zróżnicowanym adekwatnie do klauzuli) dobrom,*
- *nieuprawnione ujawnienie tych informacji spowoduje dla Rzeczypospolitej Polskiej – w przypadku „ściśle tajnych” – „szkodę wyjątkowo poważną”, „tajnych” – „szkodę poważną”, „poufnych” – „szkodę”.*

„Ścisłe tajne”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy informacjom niejawnym jest nadawana klauzula „ściśle tajne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje wyjątkowo poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że:

- *zagrozi niepodległości, suwerenności lub integralności terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *zagrozi bezpieczeństwu wewnętrznemu lub porządkowi konstytucyjnemu Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *zagrozi sojuszom lub pozycji międzynarodowej Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *osłabi gotowość obronną Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *doprowadzi lub może doprowadzić do identyfikacji funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników służb odpowiedzialnych za realizację zadań wywiadu lub kontrwywiadu, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, jeżeli zagrozi to bezpieczeństwu wykonywanych czynności lub może doprowadzić do identyfikacji osób udzielających im pomocy w tym zakresie;*
- *zagrozi lub może zagrozić życiu lub zdrowiu funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, lub osób udzielających im pomocy w tym zakresie;*
- *zagrozi lub może zagrozić życiu lub zdrowiu świadków koronnych lub osób dla nich najbliższych albo świadków, o których mowa w art. 184 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.), lub osób dla nich najbliższych.*

„Tajne”

Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy informacjom niejawnym jest nadawana klauzula „tajne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że:

- *uniemożliwi realizację zadań związanych z ochroną suwerenności lub porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *pogorszy stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi;*
- *zakłóci przygotowania obronne państwa lub funkcjonowanie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *utrudni wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub ścigania sprawców zbrodni przez służby lub instytucje do tego uprawnione;*
- *w istotny sposób zakłóci funkcjonowanie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości;*

- *przyniesie stratę znacznych rozmiarów w interesach ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej.*

„Poufne”

Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy informacjom niejawnym jest nadawana klauzula „poufne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że:

- *utrudni prowadzenie bieżącej polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *utrudni realizację przedsięwzięć obronnych lub negatywnie wpłynie na zdolność bojową Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *zakłóci porządek publiczny lub zagrazi bezpieczeństwu obywateli;*
- *utrudni wykonywanie zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę bezpieczeństwa lub podstawowych interesów Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *utrudni wykonywanie zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli lub ściganie sprawców przestępstw i przestępstw skarbowych oraz organom wymiaru sprawiedliwości;*
- *zagrazi stabilności systemu finansowego Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *wpłynie niekorzystnie na funkcjonowanie gospodarki narodowej.*

„Zastrzeżone”

Zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy informacjom niejawnym jest natomiast nadawana klauzula „zastrzeżone”, jeżeli nie nadano im wyższej klauzuli tajności, a ich nieuprawnione ujawnienie może mieć szkodliwy wpływ na wykonywanie przez organy władzy publicznej lub inne jednostki organizacyjne zadań w zakresie obrony narodowej, polityki zagranicznej, bezpieczeństwa publicznego, przestrzegania praw i wolności obywateli, wymiaru sprawiedliwości albo interesów ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Kto nadaje klauzulę tajności?

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy klauzulę tajności nadaje osoba, która jest uprawniona do podpisania dokumentu lub oznaczenia innego niż dokument materiału.⁴

⁴ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych - Art. 6 ust 1 (Dz.U. 2018 poz. 412, 650)

Kim jest pełnomocnik ochrony i jakie są jego zadania?

W jednostce organizacyjnej, w której przetwarzane są informacje niejawne za ich ochronę odpowiada bezpośrednio kierownik jednostki, który zobowiązany jest do zorganizowania i zapewnienia funkcjonowania tej ochrony. Za zapewnienie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych odpowiada pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych podlegający bezpośrednio kierownikowi jednostki. Pełnomocnikiem ochrony może być osoba, która posiada:

- obywatelstwo polskie;
- wykształcenie wyższe;
- odpowiednie poświadczenie bezpieczeństwa wydane przez ABW albo SKW, a także przez były Urząd Ochrony Państwa lub były Wojskowe Służby Informacyjne;
- zaświadczenie o przeszkoleniu w zakresie ochrony informacji niejawnych przeprowadzonym przez ABW albo SKW, a także przez były Wojskowe Służby Informacyjne.⁵

Zgodnie z art. 15 ust. 1 oraz art. 17 ust. 2 ustawy do zadań pełnomocnika ochrony należy:

- zapewnienie ochrony informacji niejawnych, w tym stosowanie środków bezpieczeństwa fizycznego;
- zapewnienie ochrony systemów teleinformatycznych, w których są przetwarzane informacje niejawne;
- zarządzanie ryzykiem bezpieczeństwa informacji niejawnych, w szczególności szacowanie ryzyka;
- kontrola ochrony informacji niejawnych oraz przestrzegania przepisów o ochronie tych informacji, w szczególności okresowa (co najmniej raz na trzy lata) kontrola ewidencji, materiałów i obiegu dokumentów;
- opracowywanie i aktualizowanie, wymagającego akceptacji kierownika jednostki organizacyjnej, planu ochrony informacji niejawnych w jednostce organizacyjnej, w tym w razie wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, i nadzorowanie jego realizacji;
- prowadzenie szkoleń w zakresie ochrony informacji niejawnych;
- prowadzenie zwykłych postępowań sprawdzających oraz kontrolnych postępowań sprawdzających;
- prowadzenie aktualnego wykazu osób zatrudnionych lub pełniących służbę w jednostce organizacyjnej albo wykonujących czynności zlecone, które posiadają uprawnienia do dostępu do informacji niejawnych, oraz osób, którym odmówiono wydania poświadczenia bezpieczeństwa lub je cofnięto;

⁵ <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/nadzor-nad-systemem-oc/szkolenia/materialy/474,Pełnomocnik-ochrony-lub-jego-zastepc.html> [Dostęp 20.06.2022]

- przekazywanie odpowiednio ABW lub SKW do ewidencji, danych z prowadzonego wykazu osób uprawnionych do dostępu do informacji niejawnych, a także osób, którym odmówiono wydania poświadczenia bezpieczeństwa lub wobec których podjęto decyzję o cofnięciu poświadczenia bezpieczeństwa;
- zawiadamianie ABW lub SKW, zgodnie z właściwością, o przypadkach naruszenia przepisów o ochronie informacji niejawnych o klauzuli „poufne” lub wyższej.

Co to jest kancelaria tajna i czym się zajmuje?

Zgodnie z art. 42 ust. 4 ustawy kancelaria tajna to wyodrębniona komórka organizacyjna, w zakresie ochrony informacji niejawnych podlega pełnomocnikowi ochrony, obsługiwana przez pracowników pionu ochrony, odpowiedzialna za właściwe rejestrowanie, przechowywanie, obieg i wydawanie materiałów uprawnionym osobom.

Zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy organizacja pracy kancelarii tajnej zapewnia możliwość ustalenia w każdych okolicznościach, gdzie znajduje się materiał o klauzuli "tajne" lub "ściśle tajne" pozostający w dyspozycji jednostki organizacyjnej oraz kto z tym materiałem się zapoznał.⁶

Czym są środki bezpieczeństwa osobowego?

Wyróżniamy różne elementy które składają się na całokształt systemu ochrony informacji niejawnych, obok środków bezpieczeństwa fizycznego do którego możemy zaliczyć wszelkie zabezpieczenia techniczne możemy zauważyć także środki bezpieczeństwa osobowego. W naszym mniemaniu jest to jeden z kluczowych elementów, ponieważ człowiek jest tą częścią która najczęściej może się pomylić, dodatkowo to od niej mogą być zależne środki bezpieczeństwa fizycznego. Zanim jednak ktokolwiek otrzyma dostęp do konkretnych informacji niejawnych musi przejść odpowiednie szkolenia, a także przejść postępowanie sprawdzające, oczywiście w zależności od stopnia dostępu do danej informacji, weryfikacja może być mniej, lub bardziej szczegółowa. Podstawowym dokumentem który weryfikuje kandydata przed uzyskaniem poświadczenia bezpieczeństwa jest ankieta bezpieczeństwa osobowego, którą możemy zobaczyć w załączniku. Warto zauważyć, że postępowania sprawdzające w zakresie informacji Zastrzeżonych, są nieco inne niż w przypadku Poufnych, Tajnych i Ściśle Tajnych, podobnie także dostęp do tego typu dokumentów można otrzymać po uzyskaniu pisemnego upoważnienia wydanego przez kierownika jednostki organizacyjnej. Mówiąc w uproszczeniu, dostęp do informacji zastrzeżonych możemy uzyskać dużo łatwiej i co więcej, szybciej, niż w pozostałych przypadkach. Uprawniony do tego organ może wydać poświadczenie bezpieczeństwa osobie, która ubiega się o dostęp do informacji niejawnych. Proces wydawania takiego zaświadczenia opiera się na przeprowadzeniu postępowania sprawdzającego, które następuje po wypełnieniu „Ankiety Bezpieczeństwa Osobowego”. Wyróżniamy kilka rodzajów postępowań toczonych w stosunku do osoby ubiegającej się o poświadczenie bezpieczeństwa. Postępowanie dobierane jest w zależności od stanowiska

⁶ <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/nadzor-nad-systemem-oc/bezpieczenstwo-fizyczn/150,Kancelarie-tajne-Bezpieczenstwo-fizyczne.html> [Dostęp 20.06.2022]

i zakresu obowiązków wykonywanych przez osobę sprawdzaną. Wyróżniamy następujące rodzaje postępowań:

1. Zwykle postępowanie sprawdzające – jest ono przeprowadzane na pisemne polecenie kierownika jednostki organizacyjnej. Postępowanie to dotyczy stanowisk i prac związanych z dostępem do informacji niejawnych o klauzuli „poufne”
2. Poszerzone postępowanie sprawdzające – jest ono przeprowadzane przez ABW lub SKW na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej. Postępowanie to zarezerwowane jest dla:
 - stanowisk i prac związanych z dostępem do informacji niejawnych o klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne”,
 - wobec pełnomocników ochrony, zastępców pełnomocników ochrony oraz kandydatów na te stanowiska,
 - wobec kierowników jednostek organizacyjnych, w których są przetwarzane informacje niejawne o klauzuli „poufne” lub wyższej,
 - wobec osób ubiegających się o dostęp do międzynarodowych informacji niejawnych lub o dostęp, który ma wynikać z umowy międzynarodowej zawartej przez Rzeczpospolitą Polską.

Prowadzone postępowanie sprawdzające kończy się wydaniem poświadczenia bezpieczeństwa, odmową wydania poświadczenia bezpieczeństwa lub umorzeniem.

Poświadczenie bezpieczeństwa jest wydawane na okres;

- 10 lat - w przypadku dostępu do informacji niejawnych o klauzuli „poufne”;
- 7 lat - w przypadku dostępu do informacji niejawnych o klauzuli „tajne”;
- 5 lat - w przypadku dostępu do informacji niejawnych o klauzuli „ściśle tajne”.

Poświadczenie bezpieczeństwa umożliwiające dostęp do informacji niejawnych o wyższym stopniu tajności umożliwia również dostęp do informacji sklasyfikowanych o niższym stopniu tajności, odpowiednio dla powyższych etapów.

Czym są środki bezpieczeństwa fizycznego?

W opinii Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego bezpieczeństwo fizyczne informacji niejawnych to system powiązanych ze sobą przedsięwzięć organizacyjnych, osobowych, technicznych i fizycznych służących ochronie tych informacji przed nieuprawnionym dostępem lub utratą. Kompleksowe podejście do bezpieczeństwa fizycznego informacji niejawnych wymaga wzajemnego uzupełniania się przyjętych rozwiązań. Na elementy składowe systemu służącego ochronie informacji niejawnych w szczególności składają się:

- *działania organizacyjne – opracowanie planów, instrukcji, regulaminów i procedur;*

- *ochrona osobowa (ochrona czynna) - zorganizowanie wewnętrznej służby ochrony lub skorzystanie z usług koncesjonowanej agencji ochrony;*
- *ochrona bierna – wydzielenie, zorganizowanie i wdrożenie zabezpieczeń architektoniczno-budowlanych w postaci: ogrodzeń, zapór, bram, przegród, a w szczególności ścian i stropów stref chronionych, przed nieuprawnionym wtargnięciem;*
- *strefy ochronne - wyznaczenie, zorganizowanie i zabezpieczenie obszarów podlegających kontroli wejścia, wyjścia oraz kontroli przebywania (obustronna kontrola dostępu);*
- *elektroniczne – zabezpieczenie i nadzór nad odpowiednimi strefami ochronnymi przy wykorzystaniu systemów włamania i napadu, systemów kontroli dostępu, systemów telewizji dozorowej CCTV, systemów sygnalizacji pożaru, systemów zasilania awaryjnego i innych zintegrowanych elektronicznych systemów bezpieczeństwa;*
- *mechaniczne – zastosowanie do zabezpieczenia odpowiednich stref ochronnych technicznych środków ochrony w postaci: tripodów, słuz, bramek magnetycznych, certyfikowanych: drzwi, krat, żaluzji, zamków, kłódek, szaf matalowych.⁷*

Jakie zadania realizuje ABW w systemie ochrony informacji niejawnych?

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy ABW wykonując zadania w jednostkach sfery cywilnej:

- *prowadzi kontrolę ochrony informacji niejawnych i przestrzegania przepisów obowiązujących w tym zakresie;*
- *realizuje zadania w zakresie bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych;*
- *prowadzi postępowania sprawdzające, kontrolne postępowania sprawdzające oraz postępowania bezpieczeństwa przemysłowego;*
- *zapewnia ochronę informacji niejawnych wymienianych między Rzeczpospolitą Polską a innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi;*
- *prowadzi doradztwo i szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych.*

⁷ <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-resortowe/dobor-i-zakres-stosowania-srodkow-bezpieczenstwa-fizycznego-34841048> [Dostęp 20.06.2022]

Wobec jakich podmiotów właściwą rzeczowo jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego?

Zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy ABW realizuje zadania w odniesieniu do tzw. sfery cywilnej czyli jednostek organizacyjnych i osób podlegających ustawie, a więc podmiotów określonych w art. 1 ust. 2, z wyłączeniem:

- *Ministerstwa Obrony Narodowej oraz jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych;*
- *ataszatów obrony w placówkach zagranicznych;*
- *żołnierzy w służbie czynnej wyznaczonych na stanowiska służbowe w innych jednostkach organizacyjnych niż wymienione powyżej.*

Od dnia 2 stycznia 2011 r. Szef ABW pełni funkcję krajowej władzy bezpieczeństwa. W sferze wojskowej funkcję tę Szef ABW pełni za pośrednictwem Szefa SKW.

DODATKOWE INFORMACJE

Art. 179. Zwolnienie od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej

§ 1. Osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności "tajne" lub "ściśle tajne" mogą być przesłuchane co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, tylko po zwolnieniu tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy przez uprawniony organ przełożony.

§ 2. Zwolnienia wolno odmówić tylko wtedy, gdyby złożenie zeznania wyrządzić mogło poważną szkodę państwu.

§ 3. Sąd lub prokurator może zwrócić się do właściwego naczelnego organu administracji rządowej o zwolnienie świadka od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej.⁸

Art. 180. Przesłuchiwanie osób obowiązanych do zachowania tajemnicy zawodowej

Osoby zobowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator dla dobra wymiaru sprawiedliwości zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej.

Na postanowienie w tym przedmiocie przysługuje zażalenie.⁹

⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.)

⁹ IBIDEM

Tajemnica zawodowa

Tajemnicą zawodową objęte są informacje uzyskane w związku z wykonywanym zawodem, natomiast tajemnicą funkcyjną objęte są informacje uzyskane w związku z pełnioną funkcją. Osoby zobowiązane do zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator dla dobra wymiaru sprawiedliwości zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej.

Odmienne reguły umożliwiające przesłuchanie co do faktów objętych tajemnicą zawodową następują w przypadku: tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej, statystycznej. Muszą wystąpić następujące okoliczności:

- *jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości,*
- *okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu,*
- *decyduje o tym sąd w postępowaniu przygotowawczym na posiedzeniu bez udziału stron w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora.¹⁰*

Tajemnica adwokacka

W przypadku tajemnicy dziennikarskiej występuje jeszcze jedno zastrzeżenie: zwolnienie od obowiązku zachowania tajemnicy nie może dotyczyć danych umożliwiających identyfikację autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego materiału o tym charakterze, jak również identyfikację osób udzielających informacji opublikowanych lub przekazanych do opublikowania, jeżeli osoby ta zastrzegły nieujawnianie tych danych, chyba, że informacja dotyczy przestępstwa – zamachu terrorystycznego. Odmowa ujawnienia tych informacji nie uchyla jednak od odpowiedzialności za przestępstwo, którego dopuścił się dziennikarz, publikując informację.

Tajemnica obrończa jest zrównana z tajemnicą spowiedzi i jest tzw. bezwzględnie niewzruszalną, to znaczy po pierwsze, że nikt nie może z niej zwolnić adwokata, a po drugie, że jej naruszenie w jakikolwiek sposób – czy to przez publiczne, a nawet prywatne wypowiedzi, czy zeznania w charakterze świadka – będzie prowadziło do odpowiedzialności karnej, cywilnej i dyscyplinarnej adwokata-obrońcy. Tym bardziej że zeznania adwokata ujawniające tajemnicę obrończą nigdy nie mogą stanowić dowodu w sprawie.

Tajemnica obrończa będzie dotyczyć faktów, o których obrońca, adwokat, radca prawny dowiedział się działając na podstawie art. 245 § 1 k.p.k. podczas udzielania porady prawnej lub prowadzenia sprawy.

Odmierna jest sytuacja, gdy chodzi o tajemnicę adwokacką – zgodnie z art. 6 ustawy – Prawo o adwokaturze jest ona bezwzględnie obowiązująca, ale sąd (w myśl art. 180 § 2 k.p.k.) przy zaistnieniu ściśle określonych warunków może z tej tajemnicy adwokata zwolnić. Nie

¹⁰ <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-karnego-16798685/art-180>
[Dostęp 20.06.2022]

istnieje poza przywołanym żaden przepis prawa, który przewidywałby możliwość zwolnienia adwokata z tajemnicy zawodowej.

Zarówno informacje niejawne jak i tajemnice zawodowe stanowią zakazy dowodowe niezupełne o charakterze względnym (mogą zostać uchylone), co oznacza, iż nie wyłączają całkowicie możliwości ustalenia faktu istotnego dla sprawy lecz wyłączają jego ustalenie na podstawie określonego źródła, środka dowodowego lub przy użyciu określonej metody.¹¹

Podstawy Prawne Ochrony

- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. 2018 poz. 412, 650)
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1257 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie przekazywania informacji, udostępniania dokumentów oraz udzielania pomocy służbom i instytucjom uprawnionym do prowadzenia poszerzonych postępowań sprawdzających, kontrolnych postępowań sprawdzających oraz postępowań bezpieczeństwa przemysłowego (Dz. U. z 2010, Nr 258, poz. 1750);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu oznaczania materiałów umieszczania na nich klauzul tajności (Dz. U. z 2011 r., Nr 288, poz. 1692);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie wzoru świadectwa akredytacji bezpieczeństwa systemu teleinformatycznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 156, poz. 926);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie podstawowych wymagań bezpieczeństwa teleinformatycznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 159, poz. 948);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie opłat za przeprowadzenie przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo Służbę Kontrwywiadu Wojskowego czynności z zakresu bezpieczeństwa teleinformatycznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 159, poz. 949);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie przygotowania i przeprowadzania kontroli stanu zabezpieczenia informacji niejawnych (Dz.U. z 2011 r., Nr 93 poz. 541);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie środków bezpieczeństwa fizycznego stosowanych do zabezpieczania informacji niejawnych - (Dz. U. z 2012 r., poz. 683);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów zaświadczeń stwierdzających odbycie szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych oraz sposobu rozliczania kosztów przeprowadzenia szkolenia przez

¹¹ <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-o-adwokaturze-16790926/art-6> [Dostęp 20.06.2022]

Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Służbę Kontrwywiadu Wojskowego (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 205)

- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów poświadczeń bezpieczeństwa (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 220)
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru decyzji o odmowie wydania poświadczenia bezpieczeństwa (Dz. U. z 2010, Nr 258, poz. 1753)
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru decyzji o cofnięciu poświadczenia bezpieczeństwa (Dz. U. z 2010, Nr 258, poz. 1754)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie wzorów kwestionariusza bezpieczeństwa przemysłowego, świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego, decyzji o odmowie wydania świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego oraz decyzji o cofnięciu świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego (Dz. U. z 2011 r., Nr 86, poz. 470);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie wysokości i trybu zwrotu zryczałtowanych kosztów ponoszonych przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo Służbę Kontrwywiadu Wojskowego za przeprowadzenie sprawdzenia przedsiębiorcy oraz postępowań sprawdzających (Dz. U. z 2011 r., Nr 67, poz. 356);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 października 2011 r. w sprawie współdziałania Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Służby Kontrwywiadu Wojskowego w zakresie wykonywania funkcji krajowej władzy bezpieczeństwa (Dz. U. 2011, Nr 220, poz. 1302);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r., poz. 2204 z późn. zm.);
- Decyzja Nr 35/MON z dnia 13 kwietnia 2018 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych wraz z ich podporządkowaniem (Dz. U. MON z 2018 r., poz.41);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie organizacji i funkcjonowania kancelarii tajnych oraz sposobu i trybu przetwarzania informacji niejawnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1558);
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie nadawania, przyjmowania, przewożenia, wydawania i ochrony materiałów zawierających informacje niejawne (Dz. U. z 2011 r., Nr 271, poz. 1603).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 2017 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz. U. z 2017 r., poz. 1733).

Bibliografia:

- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 742).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.)

- Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2022 r. poz. 557).
- <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/podstawy-prawne/144,PODSTAWY-PRAWNE.html>
- <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/nadzor-nad-systemem-oc/bezpieczenstwo-osobowe/146,BEZPIECZENSTWO-OSOBOWE.html#8b>
- <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/nadzor-nad-systemem-oc/organizacja-ochrony-in/145,ORGANIZACJA-OCHRONY-INFORMACJI-NIEJAWNYCH.html#3>
- <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/nadzor-nad-systemem-oc/bezpieczenstwo-fizyczn/150,Kancelarie-tajne-Bezpieczenstwo-fizyczne.html>
- <https://bip.abw.gov.pl/bip/informacje-niejawne-1/wprowadzenie/143,WPROWADZENIE.html>
- <https://abw.gov.pl/pl/zadania/ochrona-informacji-nie/7,Ochrona-informacji-niejawnych.html>
- <https://ssl-administracja.sgh.waw.pl/pl/sspoioin/oin/Strony/default.aspx>